

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Evy Šonkové a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Tomáše Kocourka v právní věci žalobkyně: **T. Y.**, zastoupená Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Opletalova 1417/25, Praha 1, proti žalovanému: **Katastrální úřad pro hlavní město Prahu**, se sídlem Pod Sídlištěm 1800/9, Praha 8, na ochranu před nezákonným zásahem, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 12. 2022, čj. 17 A 13/2022-67,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný zapsal k nemovitosti ve vlastnictví žalobkyně do katastru nemovitostí poznámku, která informovala o jiném rozhodnutí, které omezilo dispoziční práva vlastníka. Jednalo se o usnesení ukrajinského soudu „o zajištění soudního návrhu (soudní pohledávky)“, který žalobkyni jako vlastníkovu zakázal mimo několika vyjmenovaných nemovitostí na Ukrajině a v ČR prodej jakékoli nemovitosti, kterou vlastní.

[2] Žalobkyně se proti zápisu poznámky bránila žalobou na ochranu před nezákonným zásahem podanou k městskému soudu, který ji zamítl. Namítala, že zápisu poznámky bránil čl. 48 odst. 5 Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci

v občanských věcech publikované pod č. 123/2002 Sb. m. s. (smlouva o právní pomoci), podle kterého má k řízení o sporu ze smluvního závazku pravomoc justiční orgán té strany, na jejímž území má odpůrce bydliště, pobyt, sídlo, anebo se zde nalézá sporný nemovitý majetek. Nemovitosti leží na území ČR, proto ukrajinský soud neměl pravomoc vydat rozhodnutí, které žalovaný uznal a užil jako podklad pro poznámku. Podle městského soudu čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci zápisu poznámky nebrání, neboť nemovitosti žalobkyně nepředstavují „sporný nemovitý majetek“. Nemovitosti nebyly předmětem sporu ze smluvního závazku před ukrajinským soudem, tím byla smlouva o zápůjčce. Zajištění nemovitostí spočívající v zákazu jejich zcizování je sekundární a dočasný důsledek primárního sporu ze smluvního závazku o zápůjčce peněz. Žalobkyně se ani nevyjádřila k ostatním alternativním podmínkám zakládajícím pravomoc justičního orgánu k řízení o sporu podle čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci. Konkrétně nerozporovala, že v řízení před ukrajinským soudem byla v postavení odpůrkyně a že měla bydliště nebo pobyt na Ukrajině. Protože ukrajinský soud měl pravomoc vydat usnesení o zajištění, nebyl důvod pro odmítnutí jeho uznání žalovaným dle čl. 54 písm. b) smlouvy o právní pomoci, a zásah tak nebyl nezákonný.

II. Argumentace účastníků řízení

[3] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.), tedy pro nesprávné posouzení právní otázky. Podle stěžovatelky byly její nemovitosti předmětem sporu zahájeného návrhem věřitele požadujícím zajištění ještě před samotným zahájením sporu ze smluvního závazku. Nemovitosti tedy představovaly sporný nemovitý majetek ve smyslu čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci. Podle tohoto ustanovení má pravomoc rozhodovat takový spor soud té země, kde se nalézá tento nemovitý majetek. Pravomoc k rozhodnutí o českých nemovitostech tedy měly české soudy.

[4] Pokud však městský soud dospěl k závěru, že nemovitosti stěžovatelky nepředstavovaly sporný nemovitý majetek podle čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci, resp. že tento majetek nebyl bezprostředním předmětem sporného smluvního závazku a nešlo ani o spor o věcné právo k němu, nelze v této věci nalézt pravomoc ukrajinského soudu v čl. 48 odst. 5 ani v čl. 50 smlouvy o právní pomoci. V takovém případě se jedná o situaci ve smlouvě o právní pomoci neupravenou, a je proto nutné aplikovat zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, podle jehož § 68 přísluší rozhodovat o právech k nemovitým věcem, které jsou na území ČR, výlučně českým soudům nebo jiným příslušným českým orgánům veřejné moci. Pouze český soud mohl rozhodnout o omezení dispozičního oprávnění k těmto nemovitostem.

[5] Když ukrajinský soud rozhodoval o zajištění nemovitostí, nerozhodoval tím spor ze smluvního závazku, který v té době ještě ani nebyl zahájen, ale o právech k nemovitostem (omezení stěžovatelky s nimi disponovat). Protože ukrajinský soud neměl pravomoc o této věci rozhodovat, nemohl žalovaný rozhodnutí uzнат podle čl. 55 odst. 5 smlouvy o právní pomoci, protože zde existuje důvod pro odmítnutí uznání podle čl. 54 písm. b) téže smlouvy.

pokračování

[6] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry napadeného rozsudku. Poznámku do katastru zapsal v souladu s § 22 a § 23 odst. 1 písm. n) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve spojení s čl. 55 odst. 5 smlouvy o právní pomoci. Dotčený majetek stěžovatelky nebyl předmětem sporu ze smluvního závazku, ani se nejednalo o spor o věcné právo k němu, šlo naopak o zápůjčku peněz. Jedná se o sekundární a dočasný následek primárního sporu o zápůjčku. Svou povahou se tak blíží nařízení předběžného opatření před zahájením řízení podle § 74 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o. s. ř.). Ukrajinský soud měl pravomoc v souladu se smlouvou o právní pomoci rozhodnutí vydat, a nebyl tak důvod jeho uznání odmítnout. Rozhodnutí o zajištění nepředstavuje rozhodnutí ve věci samé, nelze tedy dovodit, že by ukrajinský soud věcně rozhodoval o nemovitostech stěžovatelky, pouze prozatímně upravil práva a povinnosti účastníků řízení, aniž by tím předjímal konečné rozhodnutí. Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Kasační stížnost je přípustná a lze ji projednat.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podle čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci má pravomoc k řízení o sporu ze smluvního závazku justiční orgán té smluvní strany, na jejímž území má odpůrce bydliště, pobyt, sídlo anebo se zde nalézá sporný nemovitý majetek.

[10] Podle čl. 54 písm. b) smlouvy o právní pomoci nelze rozhodnutí uznat ani vykonat, jestliže justiční orgán smluvní strany, na jejímž území bylo rozhodnutí vydáno, neměl pravomoc ve věci rozhodnout podle této smlouvy, a v případech touto smlouvou neupravených, neměl-li tuto pravomoc podle právního řádu dožádané smluvní strany, na jejímž území se o uznání nebo výkon žádá.

[11] Stěžovatelka namítá, že žalovaný se dopustil zápisem poznámky nezákonného zásahu, protože ukrajinský soud, jehož rozhodnutí sloužilo jako podklad poznámky, neměl podle čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci o věci rozhodnout. Sporný nemovitý majetek se nalézá v ČR, proto spor, jehož předmětem jsou práva k těmto nemovitostem, může rozhodnout pouze český soud. Tato námitka není důvodná. V řízení před ukrajinským soudem se jedná o spor ze smluvního závazku, konkrétně ze smlouvy o zápůjčce peněz. Pro určení pravomoci soudu k řízení o sporu je tedy nutné aplikovat čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci. Toto ustanovení obsahuje několik hraničních určovatелů pro stanovení pravomoci soudu: bydliště, pobyt a sídlo odpůrce anebo umístění sporného nemovitého majetku.

[12] Jak správně uvedl městský soud, tento výčet je alternativní, nikoli kumulativní. Pravomoc justičního orgánu projednat a rozhodnout spor ze smluvního závazku je tedy dána, jestliže je splněna alespoň jedna z uvedených podmínek. Nejedná se totiž o spor o věcných právech k nemovitostem (čl. 50 odst. 1, 3 smlouvy o právní pomoci) ani o spor ohledně nemovitosti vzniklý ze smluvního vztahu (čl. 48 odst. 3 smlouvy o právní

pomoci), není tedy důvod výběr hraničních určovatelů striktně svazovat s určitým územím. Naopak je z textu ustanovení patrná vůle smluvních stran mezinárodní smlouvy ponechat ve sporech o závazkových vztazích určitou volnost výběru místa sudiště žalobci.

[13] Stěžovatelka pouze rozporovala, že byl v tomto případě splněn hraniční určovatel umístění sporného nemovitého majetku. Netvrdila, že by jako odpůrce v řízení před ukrajinským soudem neměla na území Ukrajiny bydliště, pobyt nebo sídlo. Právní názor městského soudu o povaze výčtu hraničních určovatelů nevyvracela.

[14] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s názorem stěžovatelky, že ukrajinský soud neměl pravomoc k vydání rozhodnutí o dočasném upravení poměrů mezi účastníky sporu ze smluvního závazku. Jak uvádí rozhodnutí ukrajinského soudu, které je součástí spisu, podle části 1 článku 150 ukrajinského občanského soudního řádu je zajištění soudní pohledávky umožněno jak před podáním žaloby, tak v jakékoli fázi projednání případu, pokud by nepřijetí takových opatření mohlo výrazně zkomplikovat nebo zabránit výkonu soudních rozhodnutí nebo účinné ochraně, nebo navrácení porušených nebo sporných práv nebo zájmů žalobce, o jejichž ochranu požádal nebo se hodlá obrátit na soud.

[15] Z toho vyplývá, že obdobně jako předběžné opatření podle § 74 a násl. o. s. ř., je rozhodnutí o zajištění soudní pohledávky bytostně spjata s hlavním řízením, ukrajinský soud tedy rozhodoval v rámci sporu ze smluvního závazku. Takový výklad reflektuje i čl. 48 odst. 5 smlouvy o právní pomoci, který hovoří o pravomoci k řízení o sporu, nikoli snad pouze k vydání meritorního rozhodnutí. Nelze tedy pravomoc určenou čl. 48 odst. 5 vykládat natolik restriktivně, že by rozhodující soud zbavila možnosti vydávat procesní rozhodnutí, kterými buď upravuje průběh samotného řízení nebo jimiž prozatímne zasáhne do poměrů účastníků i před jeho zahájením tak, aby nedošlo ke zmaření účinné ochrany apod.

[16] Stejně k pravomoci vydat předběžné opatření ostatně přistupuje i česká úprava, kdy podle § 74 odst. 3 o. s. ř. je k nařízení předběžného opatření příslušný soud, který je příslušný k řízení o věci, nestanoví-li zákon jinak.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[17] Stěžovatelka se svými námitkami neuspěla. NSS nezjistil ani žádný důvod pro zrušení napadeného rozsudku z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl tedy kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[18] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovanému, kterému by jinak jako úspěšnému účastníku právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 30. listopadu 2023

Mgr. Eva Šonková
předsedkyně senátu